

## ”אוהב טהר לב; חן שפתייו, רעהו מלך” (משלי כב, יא)

פרשת חוקת, (שיחה 4) – נכתב ע”י הרב משה צוריאלי, מתוך ספרו ”אוצרות התורה”.  
[הבהרה. בהסכמת הרב, השיחה נערכה ע”י תלמידו, אך טרם הגיחה]

פרשתנו מספרת לנו באריכות איך גִּנוּע אהרן. (במדבר כ, כב-כט).

גם במדרשים האריכו הרבה. (עיין תנחומא ב', הוספה לפרשת חוקת, / ילקוט שמעוני רמזים תשס”ד ותשפ”ז, / ספרי על נצבים ש”ה, / במדבר רבה יט, / זהר גקפג).

אין ספק שחז”ל מלמדים אותנו בזה לחפש ולחקור מה היו מדותיו ומעלותיו, כדי שנאחז בשיפולי-גלמיקה. ובכך מתקיים ”ללמדך שהספֵּדן של צדיקים, מעכבין את הפורענות”. (סנהדרין קח:).

כלומר, כאשר מפרטים את מעלותיו של הנפטר והשומעים מחליטים ללכת בדרכיו, בזה הם מבטלים ממנו מדת הדין. ומובא בתרגום יונתן (על דברים יו), שכאשר מת אהרן ונלחם עמהם עמלק ”רצו לחזור למצרים וחזרו שש מסעות. רדפו בני לוי אחריהם והרגו מהם שמונה משפחות, ואף מבני לוי עצמם נהרגו שש משפחות. אמרו זה לזה, מי גרם לנו ההרג הזה? אלא מפני שהתשלנו בהספדו של אהרן הצדיק. אז קבעו שם מספד כל בני ישראל, כאילו מת שם” עכ”ל.

בעומק הענין יש צורך לבאר, מדוע גם בני לוי שעסקו במצוה להחזיר מוגי-לב מניסתם מצרימה, מדוע גם מהם נהרגו?

[תשובה]. שמא יש לומר כי חסרו בגישה אחוותית, (=כמו בנהרגי מלחמת פלגש בגבעה (ספר שופטים פרק יט והלאה), שפעלו מתוך קינטור ונצחנות ולא למדו ממִדַּת אהרן הכהן. כי גם ההורג בקנאות, חייב לכוון באהבה שהוא בא כדי ”להציל” את השני מעונו. (רש”י ד”ה ואלו שמצילין, סנהדרין עג).  
ובכן, גם אנו צריכים לעיין במדותיו של אהרן.



תכונה ראשית היתה אצל אהרן, שהיה ’טָהֵר-לֵב’, כלומר רחוק מלהחשיב את עצמו.

[א] מצאנו שכאשר יצא לקבל פני אחיו משה הבא ממדין, ”וראך ושמח בלבנו”, (שמות ד, יד), מפרש רש”י: ”לא כשאתה סבור שהוא מקפיד עליך שאתה עולה לגדולה (אע”פ שאהרן היה הנביא של ישראל במצרים עד בואו של משה, וגם היה מבוגר ממנו) ומשם זכה אהרן לְעֵדֵי החושן הנתון על הלב”.

זאת אומרת, לבו נקי מן טינא וקנאה. הוא יכול לראות קידומו של הזולת, בלי שלבו ינקפנו. ולמדנו בספר ”ראשית חכמה” (שער היראה, פ”ב, / חיבוט הקבר, פ”ד) ששואלים את המת מיד במותו ”האם המלכת את חברך בנחת-רוח”? ואם התשובה היא חיובית, אזי הוא ניצול מעינוי מלאך המות.

וני”ל שזהו הנרמז בפסוקנו שבכותרת, שראוי לאדם שיהיה טהר לב ויוצק חן בשפתותיו, ויתנהג לחברו כאילו הוא מלך. ”כל ישראל בני מלכים הן” (שבת סז. / ב”מ קיג:). וראינו איזו סעודה היתה ראויה להכין להם (ב”מ פג:).

[ב] לכן עשה אהרן פעולות נמרצות:

”אוהב שלום ורודף שלום, אוהב את הבריות ומקרבן לתורה” (אבות, א). מעולם לא השפיל בן אדם לומר לו ”חטאתך!”. (ספרא, שמיני). אמנם משה רבנו היה המוכיח הגדול וטען ”יקוב הדין את ההר”. אבל על אהרן נאמר ”בשלום ובמישור הלך אתי ורבים השיב מעון, כי שפתי כהן ישמרו דעת”. (מלאכי ב/ו-ז, סנהדרין ו:). לכן במות משה בכו רק ”כל בני ישראל” ואצל אהרן בכו ”כל בית ישראל” (במדבר כ, כט) כי פעל רבות לסדר שלום-בית והציל נשים מגירושין.

**[ג]** באבות דר' נתן (פרק יב) מתוארים התכסיסים שלו, איך שיקר לכל צד כדי לקרב את הלבבות; (לפניך)

"רבי מאיר אומר, מה תלמוד לומר "ורבים השיב מעון"?

1. כשהיה אהרן מהלך בדרך, פגע בו באדם רשע, ונתן לו (אהרן) שלום למחר ביקש אותו האיש לעבור עבירה. אמר: אוי לי, היאך אשא עיני אחי"כ ואראה את אהרן, בושתי הימנו שנתן לי שלום. נמצא אותו האיש מונע עצמו מן העבירה.

2. וכן שני בני אדם שעשו מריבה זה עם זה, הלך אהרן וישב אצל אחד מהם. אמר לו: בני, ראה חברך מהו אומר, מטרף את לבו וקורע את בגדיו, אומר אוי לי היאך אשא את עיני ואראה את חברי, בושתי הימנו שאני הוא שסרחתי עליו. הוא יושב אצלו עד שמסיר קנאה מלבו. והולך אהרן ויושב אצל האחר, ואומר לו: בני! ראה חברך מהו אומר, מטרף את לבו וקורע את בגדיו, ואומר אוי לי היאך אשא את עיני ואראה את חברי, בושתי הימנו שאני הוא שסרחתי עליו. והוא יושב אצלו עד שמסיר קנאה מלבו. וכשנפגשו זה בזה, גפפו ונשקו זה לזה. לכך נאמר (במדבר כ) "ויבכו את אהרן שלשים יום כל בית ישראל". (ואילו במשה כתיב, כל בני ישראל)

3. [תוספת התלמיד] במסכת כלה (ג), – שאם אדם היה מקללו היה מברכו לשלום ולא מקפיד! אדם היה מריב עימו – ואהרון שותק! / ומצאנו במיתת בניו "וידום אהרון". / וביום חנוכת המשכן "קרב אל המזבח"! שהיה אהרן בוש עיין שם רש"י, / וכשחלקו עליו עדת קרח לא דבר מאומה! / וכשחטאו במי מריבה – אע"פ שלא עשה כלום, קיבל עליו דין שמיים באהבה!. לכן כשירד משה מהר הקר קרוע בגדים, מַרְר בבכי: **אוי לי עליך אהרון אחי! עמוד התפילות של ישראל!**

**[ד]** ובפְּלָה רָפְתִי (פרק ג) מובא שהלכו אחרי ארונו של אהרן שמונים אלף בחורים הנקראים בשמו,

מאותם הזוגות שהצליח לתווך את השלום ביניהם, וקראו הילד הנולד על שמו. (מנהגם אז היה לקרוא שם תינוק גם אחרי החי.) ואם נעשה חשבון, נמצא שבמשך ארבעים שנה שהיו במדבר הזדקק אהרן לטכס עצה ולדבר עם ג' זוגות בכל יום ויום, כדי להגיע לשמונים אלף ילדים שנולדו ונקראו על שמו (כל זאת רק הילדים הזכרים שנקראו בשמו, חוץ מהבנות שנולדו. וכל זאת אם הצליח לסדר את השלום בשיחה אחת בלבד ולא הצטרף אף פעם לטיפול חוזר, וא"כ הטיפולים היומיים הם יותר!). אלא אם כן התחיל במנהג זה של עשיית השלום בהיותו עוד במצרים.

מֵאֵין לקח את הסבלנות ואורך רוח, את ההתמסרות האבהית? אלא שאדם שהוא טהר לב ורחוק מההשתקעות באהבת עצמו, מרגיש הזדהות עם כל הזולת.



אנו בדורנו רחוקים מקצה העולם ועד סופו מן רגישות נפשית זו.

אנו שומעים כמעט כל יום על אסונות ודברי זוועה (דרך העתונות והחדשות) בתדירות כה מהממת עד שנהיינו נדושים ואדישים. כל עוד גרו בימי קדם בכפרים ונדעו להם על צרותיהם של אחרים רק לעתים רחוקות, יכלו להתרגש הרבה. אבל כאשר העולם הצטמק וכל מה שמתרחש במרחקים נודע לכולם תיכף ומיד, הרי אבדנו את חוש ההזדעזעות מן כל מיני עריצות, רודנות ואכזריות. מושכים בכתפיים ומפטירים בשפה "ככה זה" והולכים הלאה בעסוקינו היומ-יומיים. חונכנו לאמירה שגרתית "מה אפשר לעשות?" ומסיחים את דעתנו.

אבל מפי חז"ל שמענו דרך אחרת בחיים.

מסופר במסכת שְׁמֹחוֹת (פרק ח) עֵת שהוציאו את רשב"ג להורג וחיפש בכל מעשיו ולא מצא על שום מה הוא נענש (במאמר ביניים נוסף, אשרי האדם שיכול לחפש בכל מעשיו, ולא למצוא!) ענה לו רעהו "שמא בסעודה היית יושב וישן, ובאה אשה לשאול על נדתה ואמר לה השמש "יִשָּׁן הוא" (=אל תפריעי עכשיו, תבואי אחי"כ) והתורה אמרה 'אם עָנָה תענה אותו... וחרה אפיי'" (שמות כב, כב-כג).

כלומר, חייב האדם להתייחס לכל בן ישראל כאילו הוא בנו או בתו, ולכאוב את כאבו ולשמוח בשמחתו. ובמיוחד לפי דברי מהר"ל. ("נתיבות עולם", גמ"ח, פ"ד)

"טוב המלבין שיניים לחברו, מן המשקהו חלב". (כתובות קיא:). – פעמים ע"י חינוך ידידותי אפשר להחיות נפשות. כי הרבה פעמים האנשים מדוכאים או אומללים וטובעים ב"ים של צרות". "אין חבוש מתיר עצמו מבית האסורים" (ברכות ה:). ואין ביכולתו לצאת מהעצבות בכוחות עצמו. וכאשר אומרים מלה ידידותית, כאשר מביעים השתתפות בצער, מושיטים קרש הצלה לאדם השני במה להאחז.

ולכן המשנה התבטאה בלשון של "הני מתלמידיו של אהרן". (אבות, א). אישיותו של אהרן היתה כך, ועלינו להתאמץ ללכת בעקבותיו ולהיות מתלמידיו.



[כתב התלמיד. שמא יש לנו **לשקול מחדש** כמה "חדשות" להאזין כל יום. ומנגד להוסיף לתשובת המשקל שמיעת דברים טובים וחיוביים על טוב-האדם והקהילה, על פרויקטים של גמ"ח ועזרה לזולת וחינוך ופעילות נוער, וכיוצ"ב. מחמת שרוב המוחץ של החדשות "רק רע כל היום" – ושמיעתם מרעלת, הרסנית, ומשחיתה כל רגש אנושי וק"ו יהודי! אין כאן המקום להצביע על כל הקלקולים, מתוכם נציין רק 5:

1. אדם מושפע מכך ומבין שסביבתו אכן נוראית ומקולקלת, ואם כן מדוע שאהיה "צדיק בסדום", וכך בתת-מודע מאמץ אורחות חיים של חוטא! שלגיטימי לגנוב, ולרמות וכו' וכו' **כי הרי כולם רמאים, מושחתים, וכו'.**
2. מראות קשים מקהים את רגש העדינות והחמלה, רגש הסבלנות, רגש השלום. – תחנתם אנו מאמצים עצבנות, חשדנות, קנאה, הבאים לידי ביטוי בכבישים, בוויכוחים, בנקמנויות של תביעות בביהמ"ש...
3. עצם החשיפה לכל הרעות, מכניסה רעיונות לאנשים שאין בליבם יראת ה', וממילא **העבריינות משתכללת!**
4. הטיפול והשיפוט שרואים שנעשה [והוא מעוות] או לא נעשה [ברוב המקרים] יוצר ייאוש גדול וחוסר רצון לפעול לתיקון-עולם. צא וראה כמה אופטימיות ושמחה יש בקהילות שלא נחשפו לחדשות וכיוצא בהם. ראה כמה שנאה ובוז לארץ ישראל, יש אצל חלק מהיורדים החיים בגולה, כי הם מהצופים הקבועים בחדשות!
5. הנשמה היהודית שואפת לצור מחצבתה, היינו – קדושה, רוחניות, יופי, טוב, ושאר מילות נעימות. (לכן אנו אוהבים להתבונן בנופים, מתפעלים מציור, מוזיקה, יופי אנושי, וכו' למרות שאיננו מהתחום!) – ככל שבולמים, ע"י שמיעה קריאה וראייה של דברים רעים את הערוץ הטהור, כך קשה יותר ויותר להתפעל מדברים עדינים! לכן נערים שהתרגלו לשעות צפייה בתוכניות אקשן ואלמות, משתעממים מהר מסיפורי מוסר רגועים שאין בהם אותו אקשן ואימה וכו' – **זהו מחסום נישמתי.** לא תמיד כשנרצה, נוכל להסיר מחסום זה בנקל. והחכם עיניו בראשו. יש דרכים לדעת חדשות מעודנות ומבוקרות ומצונזרות – נפש האדם **לא בנויה להכיל את כל הרוע של העולם** [שזה מה שמגישים בחדשות. כאילו לא די במה שאנחנו מייצרים או נכפה עלינו לצערנו, עוד יש לתגל זאת במעשי זוועה כלל עולמיים...] **ובפרט** שהעולם אינו רע כמו שהוא מוצג השכם והערב! (וגם בצוהריים, ובחדשות בין ערביים ובכל שעה עגולה – והמבין יראה כמה מגוחך להקשיב במשך היום לעשרות עידכונים משל היה הוא הרמטכ"ל וראש הממשלה גם יחד וכל הארץ עומדת עליו...) עד כאן.